

KÖZÖTT AZ INTELLIGENS SPECIALIZÁCIÓT SZOLGÁLÓ KUTATÁSI ÉS INNOVÁCIÓS STRATÉGIÁK

KOHÉZIÓS POLITIKA 2014 ÉS 2020 KÖZÖTT

Az Európai Bizottság 2011 októberében elfogadta a 2014 és 2020 közötti kohéziós politikára vonatkozó jogalkotási javaslatokat

Ez az adatlap az egyike a jövőben alkalmazandó megközelítések fő elemeit kiemelő tájékoztatóknak

Tartalomjegyzék

Bevezetés

Miről van szó?

Mi a cél?

Mit tartalmaznak a javaslatok?

Mik a gyakorlati hatások?

Mi változott a 2007 és 2013 közötti időszakhoz képest?

Az intelligens specializációt szolgáló nemzeti/regionális innovációs stratégiák (RIS3 stratégiák) integrált, helyspecifikus gazdasági szerkezetátalakítási stratégiák öt fő hatásterülettel:

- » A politika által nyújtott támogatást és ráfordításokat kulcsfontosságú nemzeti/regionális prioritásokra, kihívásokra és igényekre koncentrálnak a tudásalapú fejlesztés érdekében.
- » Az egyes országok/régiók erősségeire, versenyelőnyeire és kiválósági potenciáljára építenek.
- » A technológiai és a gyakorlaton alapuló innovációt egyaránt elősegítik, és törekednek élénkíteni a magántőke beruházásait.
- » Az érdekeltek teljes bevonását teremtik meg, ösztönzik az innovációt és a kísérletező kedvet.
- » Konkrét tényekre támaszkodnak, és megbízható monitorozási és értékelési rendszereket tartalmaznak.

Miről van szó?

[↑ A lap tetejére](#)

- » A gazdasági visszaesésből való kilábaláshoz az Európai Uniónak (EU) intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre van szüksége ⁽¹⁾. Ehhez **átfogó európai innovációs stratégia**, szükséges a 2010 októberében közzétett „**Innovációs Unió**” ⁽²⁾ dokumentumban foglaltaknak megfelelően. **A kutatásba, innovációba és vállalkozói tevékenységbe való befektetésekre** kell koncentrálni az EU minden tagállamában és régiójában, hogy Európapotenciálja teljes mértékben kihasználható legyen.
- » Az Európai Bizottság célja, hogy a nemzeti és regionális hatóságok egész Európában állítsanak össze **az intelligens specializációt szolgáló kutatási és innovációs stratégiákat**, hogy az EU **strukturális alapjainak** felhasználása **hatékonyabbá váljon, és hogy fokozható legyen a szinergia** a különböző EU-, nemzeti és regionális szintű szakpolitikák, illetve a köz- és magánforrásokból finanszírozott beruházások **között**.
- » Az intelligens specializáció azt jelenti, **hogy azonosítani kell mindegyik ország és régió egyedi jellemzőit és értékeit**, rá kell mutatni az egyes régiók **versenyelőnyeire**, a regionális szereplőket és erőforrásokat pedig fel kell sorakoztatni egy, **a kiválóságra épülő jövőkép mögé**.

Az intelligens innováció emellett jelenti még a regionális innovációs rendszerek megerősítését, a tudásáramlás maximalizálását, valamint az innováció előnyeinek elterjesztését a teljes regionális gazdaságban.

- » Az intelligens specializáció elengedhetetlen a valóban **eredményes kutatási és innovációs beruházásokhoz**. Az Európai Bizottságnak a 2014 és 2020 közötti **kohéziós politikára** ⁽³⁾ vonatkozó javaslatában **előfeltétellé válik az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) forrásainak igénybevételehez** az ilyen jellegű beruházások támogatásában.

(1) http://ec.europa.eu/europe2020/index_hu.htm

(2) http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

(3) http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm

A RIS3 stratégia szakpolitikai indoklása

» **Az innováció prioritássá tétele minden régió számára**

Az Európa 2020 stratégia megköveteli, hogy a politikai döntéshozók átgondolják, hogyan kapcsolódnak egymáshoz az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés különféle aspektusai. Az intelligens specializációt szolgáló integrált stratégiák összetett fejlesztési kihívásokra reagálnak a szakpolitika regionális kontextushoz való igazításával.

A RIS3 stratégia a tudásalapú munkahelyek és növekedés megteremtését nem csupán a vezető kutatási és innovációs központokban, hanem a kevésbé fejlett és vidéki régiókban is.

A RIS3 stratégia kulcsfontosságú az EU kohéziós politikájának javasolt reformjában, amely támogatja a tematikus koncentrációt, valamint megerősíti a stratégiai programalkotást és a teljesítményorientáltságot.

» **A beruházások középpontba helyezése és a szinergiák megteremtése**

A RIS3 stratégia a gazdaságfejlesztési erőfeszítéseket és a beruházásokat minden régió esetében a viszonylatos erősségekre koncentrálja, kihasználva az adott régió gazdasági lehetőségeit és kialakulóban lévő trendjeit, valamint lépéseket tesz a régió gazdasági fejlődésének fokozása érdekében.

A RIS3 stratégia növeli az EU-finanszírozás hozzáadott értékét, hatását és láthatóságát. A szigorúbb költségvetések és szűkösebb állami források idején a ráfordítások hatékony hasznosulását biztosítja.

A RIS3 stratégia biztosítja az európai szakpolitikák és finanszírozás közötti szinergiát, ilyen módon kiegészítőjévé válik a nemzeti és regionális szintű rendszereknek és a magánszektor beruházásainak.

» **Az innovációs folyamat továbbfejlesztése**

A RIS3 stratégiához intelligens, stratégiai döntések és a szakpolitikák tényeken alapuló alkotása szükséges. A prioritások meghatározása egy-egy régió értékeire⁽⁴⁾, kihívásaira⁽⁵⁾, versenyelőnyeire és kiválósági potenciáljára⁽⁶⁾ vonatkozó stratégiai információk alapján történik.

A RIS3 azt is jelenti, biztosítani kell, hogy a szakpolitikák összetétele – az adott regionális környezetben rendelkezésre álló szakpolitikai eszközök kombinációja: támogatások, kölcsönök és egyéb támogatások – hatékonyan legyen képes elérni az általános politikai célkitűzéseket, segítse a vállalkozásokat, és felhasználja a magántőke beruházásait is.

A RIS3 stratégia magában foglalja az eredménymérő indikátorok kialakítását és azok felhasználását a szakpolitikák és programok ösztönzésére, irányítására és korrekciójára. Azok így elősegítik a szakpolitikák folyamatos kiértékelését, a tanulást, a tapasztalatok és bevált gyakorlatok régiók közötti megosztását.

(4) Ideértve az ipari struktúrákat, klasztereket, az egyetemeket, kutatóintézeteket, a tudományt, technológiát, készségeket, a humántőkét, a környezetet, a piac hozzáférhetőségét, a kormányzati rendszereket, valamint a más régiókkal kialakított kapcsolatokat és összeköttetéseket.

(5) Beleértve az idősödő népességet, a távoli földrajzi helyeket és a környezetvédelmi szempontokat.

(6) Például GYELV elemzés, jövő- és trendelemzések, technológiai megfeleltetések, klaszterek elemzése, piacok vállalkozói ismerete.

» **Jobb irányítás megteremtése, az érintettek közelebbi bevonása**

A RIS3 stratégia minden érintettet ösztönöz arra, hogy egy közös jövőkép zászlaja alatt egyesüljenek. Összekapcsolja a kis- és középvállalkozásokat és a nagyvállalatokat, ösztönzi a többszintű irányítást, és elősegíti, hogy a közösségen belül fejlődjön a kreatív és társadalmi tőke.

A RIS3 folyamatának interaktív jellegűnek, a régiók által meghatározottnak és konszenzusosnak kell lennie. Miközben a bevont szervezetek körének pontos összetétele az adott régiótól függő, fontos, hogy minden partner teljes mértékben részt kapjon az intelligens specializációt szolgáló stratégiák kidolgozásában, megvalósításában és figyelemmel kísérésében.

A gazdasági indoklás

» **A gazdasági szerkezetátalakítást szolgáló stratégiák kidolgozása és megvalósítása**

A RIS3 stratégiához integrált és helyspecifikus szemléletmód szükséges a szakpolitikák kialakításában és végrehajtásában. A szakpolitikákat a helyi kontextushoz kell igazítani, figyelembe véve, hogy a regionális innováció és fejlesztés útjai eltérőek lehetnek.

Ilyenek lehetnek például a következők:

- a) hagyományos szektorok megújítása nagyobb hozzáadott értéket képviselő tevékenységekkel és új piaci rések betöltésével;
- b) korszerűsítés az új technológiák alkalmazásba vételével és terjesztésével;
- c) a technológiai több lábbon állás megteremtése a meglévő szakosodásokból kiinduló, kapcsolódó területek meghódításával;
- d) új gazdasági tevékenységek kialakítása radikális technológiai változásokon és áttörést jelentő újításokon keresztül; valamint
- e) az innováció új formáinak – például a nyílt és a felhasználók vezetett innováció, társadalmi innováció és szolgáltatási innováció – felhasználásával.

» **Válaszadás a gazdasági és társadalmi kihívásokra**

Európa a tehetségért, az ötletekért és a tőkéért folyó kíméletlen globális versennyel néz szembe. Ugyanakkor a pénzügyi megszorítások miatt a kormányoknak gyakran szűkös forrásaikat csupán néhány olyan területre és intézkedésre kell koncentrálniuk, amelyek valódi lehetőséget jelentenek a fenntartható munkahelyek és növekedés megteremtésére.

A legtöbb régió csak akkor tud valódi versenyelőnyt szerezni, ha piaci réseket talál, vagy ha elterjeszti az új technológiákat a hagyományos iparágakban, és kihasználja „intelligens” regionális potenciálját.

Az intelligens specializációs szolgáló stratégiák nagy hatású eszközt jelenthetnek az olyan társadalmi, környezetvédelmi, klímaváltozással és energiagazdálkodással kapcsolatos kihívások kezelésében is, mint például a demográfiai változások, az erőforrások hatékonyabb hasznosítása, az energia-biztonság és a klímabarátság.

» **A régiók láthatóbbá tétele a nemzetközi befektetők számára**

Az intelligens specializáció az adott régió versenyszempontból legnagyobb potenciált jelentő tulajdonságaira koncentrálna elősegíti a régió pozícionálását konkrét globális piacokon/piaci résekben, illetve a nemzetközi értékláncokban.

A magántőke-befektetések odavonzása és a nemzetközi befektetők figyelmének felkeltése érdekében fontos a régió adott tudásterület vagy piaci rész szerinti megkülönböztetése, és megbízható, integrált támogatás nyújtása az ilyen jellegű specializáció megerősítésének segítése érdekében.

» **A régiók belső és külső kapcsolatainak továbbfejlesztése**

A belső kapcsolatok fejlesztése már hosszú ideje jellemzi az innovációs szakpolitikát (például hármas vagy négyes spirálok hálózata, tudásháromszögek, az egyetemek és vállalkozások közötti együttműködés, klaszterek stb.).

Ugyanakkor a régióknak kifelé tekintésre is szükségük van, hogy elhelyezhessék magukat az európai és globális értékláncokban, és hogy fejleszthessék kapcsolataikat és együttműködésüket más régiókkal, klaszterekkel és innovációs tényezőkkel. Fontos ez vállalataik nemzetközivé válása szempontjából is, hogy a klaszter jellegű tevékenységek kritikus potenciálja elérhetővé váljon, és meginduljon a régió meglévő tudásbázisa szempontjából fontos ismeretek beáramlása ⁽⁷⁾.

» **A fejlesztési stratégiák átfedéseinek és ismétlésének elkerülése**

Korábban a fejlesztési kihívásokkal szembenező régiók gyakran más vezető régiók prioritásait próbálták azonos vagy hasonló módon lemásolni annak ellenére, hogy a kiválasztott területen világszinten vezető szerep elérésére kevés eszköz állt a rendelkezésükre, és így esélyeik is gyengék voltak.

A RIS3 stratégia arra ösztönzi a régiókat, hogy saját képességeikhez és igényeikhez realisztikus módon igazított politikákat fogadjanak el.

A megkülönböztethetőség a nemzetközi porondon és a technológiai sokszínűség kulcsfontosságú ahhoz, hogy egy régió (újra)pozícionálja magát egy globális, dinamikus és gyorsan változó környezetben, és stratégiája kiemelhesse a többi régió közül.

» **Az erőforrások „kritikus tömegének” összegyűjtése**

A RIS3 stratégia képes biztosítani, hogy a kutatási és innovációs erőforrások elérjék a kritikus tömeget, azaz megfelelő lendületet vegyen az önellátóvá váláshoz, illetve a kritikus potenciál megvalósításához – ezt célzott intézkedések segítik elő, amelyek az emberi erőforrások és a tudásalapú infrastruktúra fejlesztésére irányulnak.

Világos, hogy érdemes a valós potenciált rejtő és erősséget jelentő területekre koncentrálni, és nem egymáshoz nem kapcsolódó területeken szétteríteni a beruházásokat. A kritikus tömeg/potenciál kialakítható a régióban belülről, vagy pedig más régiókkal folytatott belső munkamegosztás és együttműködés útján.

» **Az ismeretek továbbgyűjtésének és a technológia sokrétűvé válásának elősegítése**

A régiók számára a tudásalapú növekedés elősegítésének legígéretesebb módja az olyan technológiák, termékek és szolgáltatások sokoldalú fejlesztése, amelyek szorosan kapcsolódnak a meglévő domináns technológiákhoz és a régió kapacitásaihoz. Az ismeretek továbbgyűjtése akkor valósul meg a legsikeresebben, ha egymáshoz kapcsolódó ágazatokon belül valósul meg (nem sokféle, egymáshoz nem kapcsolódó területen).

A legsikeresebb meglévő klaszterekből új iparágak nőnek majd ki, de csak akkor, ha a területek közötti választóvonalakat sikerül felszámolni. Nem önmagában a több lábbon állás *a fontos*, hanem a kialakuló gazdasági tevékenységek szakosított technológiai diverzifikációja. Ennek kiindulópontját a meglévő regionális tudás és gazdasági képességek jelentik, célja pedig a kapcsolódó, de több hozzáadott értéket képviselő tevékenység.

(7) <http://www.eurada.org/site/files/No%20Nonsense%20Guide-E.pdf> (EURADA, az S3 megközelítést alkalmazó régiók megteremtését célzó praktikus tevékenységek tára, 2011. november).

A régióknak tehát kiemelten kell kezelniük a kapcsolódó gazdasági tevékenységek egymás kiegészítő jellegét, és jobb lehetőségeket kell találniuk, hogy a nagy növekedési potenciállal rendelkező területeken új ipari kapacitásokat teremthessenek (pl. klaszterek közötti együttműködés útján).

Mit tartalmaznak a javaslatok?

[↑ A lap tetejére](#)

Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a 2014 és 2020 közötti európai uniós kohéziós politika részeként az **intelligens specializáció legyen előfeltétel** (úgynevezett „*ex ante* feltétel”) a **beruházások támogatásához**, két fontos szakpolitikai célkitűzés alapján:

- 1 a kutatás, a technológiai fejlődés és az innováció megerősítése (ez a kutatási és innovációs cél); valamint
- 2 az IKT technológiák hozzáférhetőségének és használatuk minőségének fejlesztése (ez az IKT-cél).

A kutatási és innovációs cél vonatkozásában:

Az intelligens specializációt szolgáló olyan nemzeti vagy regionális innovációs stratégiának kell létrejönnie, amely:

- GYELV elemzésre alapozva az erőforrásokat a kutatási és innovációs prioritások korlátozott sorára összpontosítja;
- a magánszektor kutatás, technológiai és fejlesztési beruházásait ösztönző intézkedéseket vázol fel;
- ellenőrzési és felülvizsgálati rendszert tartalmaz;
- a tagállammal olyan keretet fogadtat el, amely meghatározza a kutatási és innovációs célra rendelkezésre álló költségvetési erőforrásokat; valamint
- a tagállamoknak többéves tervet kell elfogadniuk a költségvetésekre és a befektetésekre prioritásainak meghatározására vonatkozóan, az EU prioritásaihoz kapcsolódó módon (Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma – ESFRI).

Az IKT-cél vonatkozásában:

Az intelligens specializációt szolgáló stratégiában megtalálható egy, a digitális növekedésre vonatkozó fejezet is. Ebben a következők szerepelnek:

- az intézkedések költségvetését és prioritásait az európai digitális menetrend pontrendszerével egyeztetett GYELV elemzésen keresztül kell meghatározni;
- elemzést kell végezni az információs és kommunikációs technológiák (IKT) iránti igény és kereslet kiegyensúlyozásának támogatása céljából;
- olyan mérhető célokat kell meghatározni a digitális írástudásra és készségekre, a digitális társadalmi befogadásra, az elektronikus hozzáférhetőségre és elektronikus egészségügyre vonatkozó cselekvésekhez, amelyek összhangban állnak az ezeken a területeken meglévő nemzeti vagy regionális stratégiákkal; továbbá
- fel kell mérni a nagyobb fokú IKT-kapacitásfejlesztés iránti igényeket.

A Bizottság azt javasolja továbbá, hogy az intelligens specializáció legyen **előfeltétel az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) forrásaiból való támogatáshoz**⁽⁸⁾, hogy ilyen módon elősegítse a tudás- és innovációs transzfert a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a vidéki területek szempontjából.

(8) COM(2011) 627.

Mik a gyakorlati hatások?

[↑ A lap tetejére](#)

A RIS3 stratégia szerinti *ex ante* feltétel kikötésével az EU tagállamainak és régióinak eszközeik és képességeik alapján **meg kell határozniuk azokat a tudásspecializációkat**, amelyek a leginkább illenek innovációs potenciáljukhoz.

Ehhez egy „**vállalkozói tényfeltárás**” jellegű folyamatot kell megvalósítani, azaz be kell vonni az innovációban érintett feleket és a vállalkozásokat is. Az intelligens specializáció így nem csupán egy felülről érvényesített stratégiát jelent, hanem **vállalkozások, kutatóközpontok és egyetemek együttműködését** a tagállam vagy régió legígéretesebb specializációs területeinek, illetve ugyanakkor az innovációt esetleg hátráltató gyenge tényezőknek is a feltárásában ⁽⁹⁾.

A nemzeti vagy regionális hatóságoknak ezt követően kell elkészíteniük azt a dokumentumot, amely felvázolja **az adott országra vagy régióra vonatkozó javasolt stratégiát**, illetve konkrétan a kutatás, technológiai fejlesztés és innováció területén **tervezett köz- és magánfinanszírozású beruházásokat, beleértve a strukturális alapokból származó források felhasználását** is.

Ennek a stratégiának ne csupán a **regionális tudományos kiválóság** legyen az alapja és/vagy célja, hanem támogatnia kell **a gyakorlaton alapuló (nem technológiai jellegű) innovációt** is ⁽¹⁰⁾, és magába kell foglalnia a tudás és innováció **elfogadtatását és elterjesztését** is.

A stratégiának ön- és amennyiben lehetséges, kölcsönös értékelésen kell alapulnia.

A régiók és tagállamok számára az intelligens specializációt szolgáló kutatási és innovációs stratégiák kidolgozásával és megvalósításával kapcsolatban konkrétabb útmutatás egy módszertani és gyakorlati útmutató formájában áll majd rendelkezésre, ez 2012. február végén jelenik meg. Az útmutató kidolgozása jelenleg folyamatban van a 2011 júniusában indult **Intelligens specializációs platform** támogatásával. A platformot a sevillai, (Spanyolország) Közös Kutatóközpontban (JRC-IPTS) működő munkacsoport vezeti. Munkáját figyelemmel kíséri az Európai Bizottság több részlegének szakértőit is magába foglaló irányító munkacsoport. A platform emellett egy, szakértőkből és a szakterület képviselőiből álló magas szintű párhuzamos munkacsoporttól is kap segítséget. A platform különféle szolgáltatásokkal – többek között útmutatással, képzésekkel és a nemzeti/regionális stratégiák kölcsönös értékelését segítő és támogatással – foglalkozni. A tagállamokat és régiókat arra ösztönözzük, hogy a platform webhelyét felkeresve regisztráljanak a platformban ⁽¹¹⁾.

(9) http://ec.europa.eu/invest-in-research/monitoring/knowledge_en.htm (cf. D. Foray et al., Smart Specialisation – the concept, 2009. június).

(10) Például társadalmi és szolgáltatási innováció, a társadalmi kihívások kezelését célzó cselekvések, új üzleti modellek és az igényoldalt megcélzó intézkedések (pl. közbeszerzés).

(11) <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>

Mi változott a 2007 és 2013 közötti időszakhoz képest? [↑ A lap tetejére](#)

Az intelligens specializáció nem újdonság. Inkább **a strukturális alapok programalkotására vonatkozó meglévő módszertan finomítását és fejlesztését jelenti.** Alapját a régiók innovációs stratégiáinak támogatásában szerzett 15 éves tapasztalat jelenti, és olyan nagy nemzetközi intézményeknek **a gazdaságpolitikai alakítására közvetlen hatással lévő filozófiája** áll mögötte, mint például a Világbank, az OECD és az IMF. A legfejlettebb régiók már most hasonló stratégiai tevékenységekkel foglalkoznak, mint arra rávilágított a Régiók a gazdasági változásért kezdeményezés ⁽¹²⁾ és a Regionális Innovációs Monitor ⁽¹³⁾. Az újdonság az, hogy a Bizottság javaslata szerint az ilyen stratégiák az **ERFA-finanszírozás előfeltételévé** válnak. Így az EU tagállamainak és régióinak **RIS3 stratégiákat kell készíteniük azt megelőzően, hogy az ilyen beruházásokat támogató operatív programjaik jóváhagyhatóak legyenek.**

(12) http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/regions_for_economic_change/index_en.cfm

(13) <http://www.rim-europa.eu/>